

EXPOSICIÓ TEMPORAL:

Joieres 1965-1990. Entre l'art i el disseny

Del 23 de setembre al 28 de novembre de 2021 – Museu del Disseny.
Exposició gratuïta.

El **Museu del Disseny de Barcelona** organitza Joieres 1965-1990. Entre l'art i el disseny, una mostra dedicada a 12 dones que van tenir un paper clau en la renovació de la joieria catalana contemporània: des de les pioneres Ninon Collet i Mariona Lluch, fins a una segona generació formada per Montserrat Guardiola, Carmen Zulueta, Teresa Capella, Anna Font, Teresa Casanovas, Chelo Sastre, Margarita Kirchner, Ángeles López

Antei, Marta Breis i Núria Matabosch. Comissariada per Imma Jansana, arquitecta i joiera, i Pilar Vélez, historiadora de la joieria i directora del Museu del Disseny de Barcelona, té lloc coincidint amb l'exposició de les peces seleccionades dels **Premis de Joieria Contemporània Enjoia't**, a cura de l'A-FAD, i **JOYA Barcelona Art Jewellery & Objects 2021**.

L'exposició reuneix peces rellevants d'aquestes 12 creadores que van iniciar la seva trajectòria durant el tercer terç del segle XX a Catalunya, tot desplegant els **aires renovadors que promulgava la 'nova joia'** (neue schmuck-new jewellery), un moviment internacional forjat especialment a Alemanya, Holanda i Anglaterra que va revolucionar el concepte de la joieria.

La nova joia

Aquest fenomen d'abast internacional va introduir i difondre un nou concepte de joia, clarament diferenciat de la noció tradicional de luxe, materials rics i art estrictament aplicada. Amb la irrupció de la 'nova joia', la joieria comença a considerar-se un **nou camp artístic d'experimentació i expressió artística** on la creativitat es valora per sobre de la qualitat o la riquesa dels materials.

Des del punt de vista conceptual, també es va plantejar un debat, que representava dues línies ben diferents. Per un costat, **la joieria vista com una obra d'art**, una peça única, una creació d'un artista. Per un altre, **la joieria en petites o mitjanes sèries** a partir d'un original. Aquesta segona línia entroncava amb el sorgiment d'una nova disciplina, el disseny, que aquells anys començava a prendre cos. És a dir, era sinònim d'innovació i de canvi formal i conceptual.

El debat va generar molta controvèrsia i fins i tot certa marginació recíproca entre seguidors d'una i altra línia. No obstant això, algunes joieres i joiers van experimentar els dos camins, traspasant els límits entre l'art i el disseny.

Presència femenina

Però la **irrupció de la dona** en el món de la creació joiera va ser sense dubte un dels trets diferencials més importants d'aquest moviment, també a Catalunya. En el món de la joieria, com en tantes altres disciplines artístiques no es coneix la presència femenina fins a ben entrat el segle XX. Als anys 50 i 60, les dones **accedeixen a l'ensenyament superior** -en concret a escoles d'art i de disseny com l'Escola Massana- de forma més generalitzada. Després d'aquesta formació, les joieres catalanes acostumen a treballar com a joieres **no a grans tallers sinó com a autònomes i sovint amb un taller propi**.

No obstant, això, **la contribució femenina a aquest moviment renovador de la joieria ha passat sovint desapercbut**. Ni estudiosos ni crítics en solen fer mai referència, malgrat que, des de mitjans dels anys seixanta i especialment a partir dels setanta i vuitanta, la presència de joieres és cada cop més gran tant a escoles d'art i disseny com a galeries especialitzades, concursos, exposicions locals i internacionals o associacions de creadors.

Per això, **aquesta exposició vol precisament reconèixer i reivindicar el paper cabdal** que van tenir dones com ara Ninon Collet, Mariona Lluç, Montserrat Guardiola, Carmen Zulueta, Teresa Capella, Anna Font, Teresa Casanovas, Chelo Sastre, Margarita Kirchner, Ángeles López Antei, Marta Breis o Núria Matabosch en la renovació de la joieria contemporània catalana.

Les noves escoles

La incorporació de la dona al món de la joieria no es va fer a través de nissagues d'orfebres sinó de les **escoles d'art i disseny**, que **van incorporar aquesta disciplina als seus estudis** i van acabar tenint departaments específics de joieria. Fins i tot, van sorgir algunes escoles que s'hi dedicaven exclusivament. Aquesta profusió d'escoles o departaments de joieria és una altra de les característiques associades a la 'nova joia'.

A Barcelona, el centre d'ensenyament que va impulsar les noves vies de la joieria va ser **l'Escola Massana**. Aquesta va establir contactes estrets amb la **Kunst und Werkschule de Pforzheim**, un centre que seguia el model pedagògic de la Bauhaus, un fet que la va influir pel que fa a la renovació del concepte de l'ofici. L'inici del vincle va ser l'organització d'una exposició de projectes de l'Escola Pforzheim a l'Escola Massana l'any 1961. Després, alguns alumnes del centre barceloní van estudiar a la Pforzheim i, en tornar, es van convertir en professors.

Així, dels anys seixanta fins al final dels vuitanta, l'Escola Massana va ser el pal de paller de la nova joieria a Barcelona, en especial pel que fa a la concepció de la joia com un camp d'experimentació artística i intel·lectual.

Associacions de creadors

Un altre factor representatiu de la 'nova joia' va ser l'**aparició de grups i associacions de joieres i joiers** arreu d'Europa, que van difondre els preceptes del moviment. En el cas de Barcelona, l'any 1979 van néixer els **Orfebres FAD**, una associació creada a l'empara del Foment de les Arts Decoratives (FAD) i dedicada específicament a la joieria i l'orfebreria.

Entre els fundadors d'Orfebres FAD, que tenia com a objectiu fomentar l'intercanvi d'experiències personals, tècniques i plàstiques així com organitzar activitats de projecció pública -exposicions, conferències, etc-, hi havia tres dones: Montserrat Guardiola, ja reconeguda joiera aleshores; Anna Font, professora de disseny i joieria a l'Escola Massana; i una jove Teresa Casanovas, que des de 1972 treballava com a dissenyadora al taller d'Aureli Bisbe.

Entre les activitats públiques de l'associació destaca l'amplíssima retrospectiva *80 anys de joieria i orfebreria catalanes 1900-1980*, presentada el 1981, amb més de 800 peces. Uns anys després, el 1987, organitzà la primera gran exposició internacional dedicada a la "nova joia" que tingué lloc a Barcelona, *Joieria Europea Contemporània*. Admirada per la singularitat de les 364 joies presentades, concebudes com a mitjà d'expressió artística i de comunicació, va reunir les creacions europees més innovadores.

El paper de les galeries

Les noves galeries d'art dedicades a la joieria van tenir un paper fonamental en la difusió del nou concepte de joia. A nivell europeu destaquen MAP, a Colònia; Am Graben, a Viena; Electrum Gallery, a Londres; i Ra, a Amsterdam. Moltes d'elles estaven dirigides per dones que també eren col·leccionistes.

A Catalunya també se n'obriren algunes. La primera galeria-taller del país va ser **La Vitrina**, situada a Matadepera i fundada l'any 1978 per Teresa Capella i Hans Leicht, que abans havien creat la Galeria Ophir a Berlín.

La primera galeria especialitzada a Barcelona va ser la **Galeria Hipòtesi**, fundada el 1986 per Mª Luisa Samaranch, dissenyadora gràfica, editora i col·leccionista. L'objectiu era esdevenir un aparador dels nous corrents, tant de la peça única com del disseny en petites o mitjanes sèries, sempre des d'una perspectiva oberta i internacional.

El 1987 s'inaugurà l'**Espai Positura**, dedicat a les darreres tendències de la joieria internacional. El grup Positura, integrat aleshores per Ángeles López Antei, Marta Noguera Breis, Núria Matabosch i Lluís Gilberga, va ser-ne l'impulsor. Una altra joiera, Anna Font, creà en aquell mateix moment la **Galeria Gu**.

Publicació '12 joieres 1965-1990. Art, disseny i experimentació'

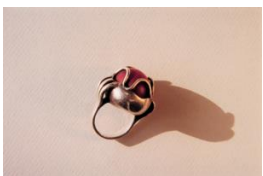

Simultàniament a l'exposició organitzada pel Museu del Disseny, S-D Edicions ha editat el llibre *12 joieres 1965-1990. Art, disseny i experimentació*. Inclou textos de Pilar Vélez, historiadora de la joieria i directora del Museu del Disseny de Barcelona; Imma

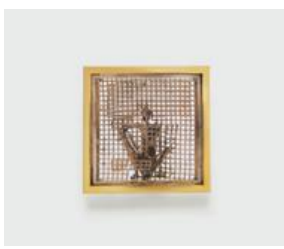
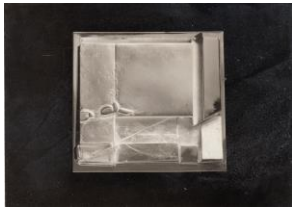

Jansana, arquitecta i joiera; i Mª Lluïsa Samaranch, dissenyadora gràfica i fundadora de l'editorial.

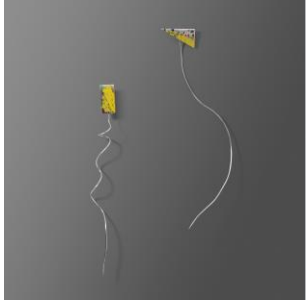
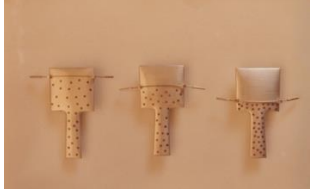

El llibre pretén fer palès que, en les transformacions profundes experimentades pel món de la joieria a casa nostra durant la segona meitat del segle XX, hi va prendre part de forma decisiva una sèrie de dones, les primeres que es van obrir pas en un ofici que fins llavors havia estat vetat a elles, en un espai que, com tants d'altres, havia sigut fins aleshores quasi exclusivament masculí.

Fotografies de les 12 joieres

Ninon Collet	
	<p>Anell</p> <p>Plata i corall, c. 1968-1969</p> <p>Fotografia: Anna Albin i Roger Velázquez</p>
	<p>Anell</p> <p>Plata i jade, c. 1968-1969</p> <p>Fotografia: Anna Albin i Roger Velázquez</p>
Mariona Lluch	
	<p>Fermalls (amb la col·laboració d'Aureli Bisbe), col·lecció <i>Sols</i></p> <p>Plata i esmalt, c. 1960</p> <p>Museu del Disseny de Barcelona</p> <p>Fotografia: Lluís Ros</p>
Montserrat Guardiola	
	<p>Anell <i>Núvols</i>, 1968 – 1970</p> <p>Plata, 1968-1970</p> <p>Fotografia: Guillem Fernández-Huerta</p>
	<p>Braçalet <i>Bulb</i></p> <p>Plata, 1968-1970</p> <p>Fotografia: Guillem Fernández-Huerta</p>

Carmen Zulueta	
	Braçalet Plata, 1978 Fotografia: Museu del Disseny
	Penjoll Plata, 1980 Fotografia: Museu del Disseny
Teresa Capella	
	Penjoll i cadena <i>Aigua</i> Plata gravada al burí i or, 1980 Fotografia: Guillem Fernández-Huerta
	Fermall Plata i metacrilat, c. 1970 Museu del Disseny de Barcelona Fotografia: Lluís Ros

Anna Font	
	<p>Fermall</p> <p>Plata i llautó, c. 1968</p> <p>Museu del Disseny de Barcelona</p> <p>Fotografia: Lluís Ros</p>
	<p>Fermall</p> <p>Plata, 1971</p>
Teresa Casanovas	
	<p>Esclava <i>Herbatge</i></p> <p>Plata, c. 1989</p> <p>Fotografia: Arxiu Teresa Casanovas</p>
	<p>Cendrers <i>Trama</i></p> <p>Plata, c. 1989</p> <p>Fotografia: Arxiu Teresa Casanovas</p>
Chelo Sastre	
	<p>Braçalet <i>Gaudí</i></p> <p>Plata, c. 1986-1987</p> <p>Fotografia: Museu del Disseny</p>

	<p>Agulla <i>Rayo</i> Plata, c. 1976</p> <p>Fotografia: Museu del Disseny</p>
<p>Margarita Kirchner</p>	
	<p>Collaret paper (fet a mà per Tom Pupkievich) Cinta, làmines i fils de plata i sorra amb corall, 1984</p> <p>Anell paper fet a mà i alumini.</p> <p>Col·lecció Mª Luisa Samaranch. Fotografia: Guillem Fernández-Huerta</p>
	<p>Agulles</p> <p>Plata i esmalt en fred, 1987 Col·lecció Mª Luisa Samaranch</p> <p>Fotografia: Guillem Fernández-Huerta</p>
<p>Ángeles López-Antei</p>	
	<p>Fermalls</p> <p>Plata, coure i acer, 1983</p> <p>Fotografia: Arxiu Ángeles López-Antei</p>
	<p>Fermall, 1986</p> <p>Plata, alumini, laca japonesa i acer, c. 1896 Museu del Disseny de Barcelona</p> <p>Fotografia: Lluís Ros</p>

Marta Breis	
	<p>Polsera</p> <p>Plata, llautó, acer, plàstic i fils de color, 1984 Museu del Disseny de Barcelona</p> <p>Fotografia: Guillem Fernández-Huerta</p>
	<p>Fermall,</p> <p>Plata, acer i teixit, 1987 Museu del Disseny de Barcelona</p> <p>Fotografia: Guillem Fernández-Huerta</p>
Núria Matabosch	
	<p>Fermall</p> <p>Plata, acer i ColorCore. 1987 Museu del Disseny de Barcelona</p> <p>Fotografia: Guillem Fernández-Huerta</p>
	<p>Fermall</p> <p>Plata, acer i ColorCore, c. 1988 Museu del Disseny de Barcelona</p> <p>Fotografia: Lluís Ros</p>

Imatges en alta disponibles per premsa a:

<http://nou.eicub.net:8080/share/service/publicSite?node=workspace://SpacesStore/ffe527cd-e7e5-438f-bc5d-8dfce746457b>

Contacte de premsa:

Andrea Cosialls premsa.museudeldisseny@bcn.cat

Joières 1965 – 1990. Entre l'art i el disseny

Del 22 de setembre al 28 de novembre de 2021 – Vestíbul Àvila Museu del Disseny.

Inauguració 22 de setembre a les 11h

Exposició gratuïta